

также учитываем обстоятельства субъективного свойства: возможность сговоров Ольги и Мала, закономерное желание Мала избавиться от собственной аристократии и т. д.

Летуча А.

НМетАУ

ЕВОЛЮЦІЯ ХРИСТІЯНСТВА В КИЇВСЬКІЙ РУСІ

Релігія – складник історії народу. Її становлення та розвиток нерозривно пов'язані з історичними чинниками, що впливають на культуру країни, державність, політичне й духовне життя суспільства.

Християнство пропагує погляди на духовну сутність, світ, природу буття, людські взаємини. Народження слов'янського народу відбувалося за господарським, політичним, релігійним напрямками. Русь виникла й розвивалася як осередок великої кількості людей, які належали до різних племен і займали значну територію. Лише християнство змогло об'єднати їх у єдину могутню державу.

Вибір релігії – один із постійних сюжетів світової історії. Церковну мотивацію звертання Київської Русі до візантійського варіанту християнства значною мірою визначив естетичний критерій – краса церковного обряду, храмів, співів. У «Повісті минулих літ» відзначено, що «немає у світі видовища такого й краси такої, як служать вони Богу Своєму». Християнство на Русі сповідував ще апостол Андрій Первозваний, один з учнів Христа, який установив на київських пагорбах хрест, а Київ назвав «матір'ю міст руських». Під час Аскольда й Діра, що першими прийняли християнство 867 року, Кирила й Мефодія, княгині Ольги християнство поступово імплантувалось у життя суспільства.

За правління Володимира Великого воно набуває статусу державної релігії (988 р.). Він уважав за необхідне прийняти таку монотеїстичну релігію, що зміцнить єдність держави. Цьому сприяло й поширення християнства у провідних країнах Європи (Польщі, Чехії). «Вибір віри» був складним для князя Володимира, який із приводу цих питань спілкувався з хозарами, волзькими булгарами, німцями, греками. Володимир обрав ту релігію, що підсилювала державну владу. Так, Візантія була прикладом не тільки внутрішньої стабільності, а й успішної зовнішньополітичної

політики на Сході, Заході, Балканах. Влада імператора була необмеженою, а грецька церква її підкріплювала, бо була інтегрована в загальнодержавну систему й повністю залежала від імператора. Приймавши християнство, князь ліквідував язичницькі капища, побудував християнські церкви (Св. Василя, Десятинну), одружився з Ганною, сестрою імператорів візантійських, поєднався з царями «Другого Риму».

Отже, прийняття християнства сприяло остаточному розпаду родових відносин у східних слов'ян, докорінним змінам у їх світосприйманні, зміцненню міжнародного авторитету Київської Русі, стало підґрунтям для створення міцної централізованої держави, започаткувало формування якісно нових підвалин у культурі, на яких розвивалися писемність, освіта й література, мистецтво. Це значний крок у розвитку східнослов'янської цивілізації, унаслідок чого сталися суттєві зміни в етнічному, політичному й культурному розвитку Русі.

Трофімов В.
ХНУ ім. В. Н. Каразіна

ВПЛИВ БОГОМИЛЬСТВА НА КИЇВСЬКУ РУСЬ: ЦИВІЛІЗАЦІЙНИЙ АСПЕКТ

Після розпаду Радянського Союзу в українській історіографії надзвичайно поширився цивілізаційний підхід до вивчення історії, унаслідок чого увагу істориків значною мірою перенесено із соціально-економічних процесів на культурні. Зросла потреба досліджень, які розглядали б проблему культурних впливів і запозичень, використовуючи нову методологію. Це стосується й доби Київської Русі, події якої, на думку представників цивілізаційного напрямку історіографії, визначили подальший розвиток Східної Європи.

Питання впливу богомільської ересі на духовне життя на східнослов'янських землях порушувалося доволі давно. Його розглядали як українські та російські вчені (І. Франко, М. Грушевський, В. Любаченко, Н. Осокін, Л. Карсавін, Г. Литаврин), так і болгарські (Д. Ангелов). Однак робили вони це переважно з позитивістських та марксистських позицій. Альтернативні підходи до цього питання майже не застосовувалися.